

**Een archeologisch inventariserend
veldonderzoek (IVO) door middel van een
proefsleuf in een terprestant te Goutum,
gemeente Leeuwarden (Fr.)**

S.J. Tuinstra
Met een bijdrage van A. Ufkes

ARC-Publicaties 132

**Groningen
2005
ISSN 1574-6879**

Colofon

ARC-Publicaties 132
ISSN 1574-6879

Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van een proefsleuf in een terprestant te Goutum, gemeente Leeuwarden (Fr.)

Tekst

S.J. Tuinstra, met een bijdrage van A. Ufkes

Afbeeldingen

G.M.A. Bergsma, L. de Jong & A. Ufkes

Digitale beeldverwerking

B. Schomaker

Redactie

A. Ufkes

Eindredactie

J. Schoneveld

Omslag

Overzicht van het eerste vlak, in westelijke richting. Foto: L. de Jong

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

Groningen, 2005

De volledige lijst met ARC-Publicaties is te vinden op www.arcbv.nl

Inhoud

1 Inleiding	3
<i>S.J. Tuinstra</i>	
1.1 Aanleiding van het onderzoek	3
1.2 Ligging van het onderzoeksgebied	3
1.3 Objectgegevens	4
1.4 Doel van het onderzoek	4
1.5 Werkwijze	6
2 Resultaten	9
<i>S.J. Tuinstra</i>	
2.1 Inleiding	9
2.2 Beschrijving van de grondsporen	9
2.3 Profielbeschrijving	10
2.4 Vondstmateriaal	14
3 Aardewerk	15
<i>A. Ufkes</i>	
3.1 Inleiding	15
3.2 Werkwijze	15
3.3 Resultaten	16
3.4 Conclusie	23
4 Conclusies en aanbevelingen	25
<i>S.J. Tuinstra</i>	
4.1 Conclusies	25
4.2 Aanbevelingen	26
4.3 Waardering volgens KNA 2.0	27
Literatuur	29
Bijlagen	30

1 Inleiding

S.J. Tuinstra

1.1 Aanleiding van het onderzoek

In opdracht van de gemeente Leeuwarden heeft ARC bv (Archaeological Research & Consultancy) een archeologisch inventariserend veldonderzoek verricht op het nieuwe terrein van de Sportvereniging Blauw–Wit in Goutum (gem. Leeuwarden). De aanleiding voor dit IVO bestond uit het voornemen om op het terrein een ontsluitingsweg aan te leggen ten behoeve van een nieuw te bouwen voetbalcomplex.

In dit terrein bevindt zich het restant van de terp Teerns. Deze terp is rond 1925 afgegraven, maar booronderzoek door RAAP Archeologisch Adviesbureau (Exaltus 2002) heeft aangetoond dat in een deel van het terrein nog een archeologische laag aanwezig is met sporen die te dateren zijn als Late IJzertijd/Romeinse Tijd.

Het archeologisch onderzoek vond plaats op 30 en 31 juli 2003 en werd uitgevoerd door drs. S.J. Tuinstra (projectleider), met medewerking van mw. drs. G.M.A. Bergsma (veldtechniek), dhr. B. Huizenga en dhr. A.M. Draaisma (Archeologisch Werkferbân Fryslân) als veldmedewerkers. De graafmachine werd geleverd door dhr. J. Bergman. Mw. drs. A. Ufkes bestudeerde het aangetroffen aardewerk, de keramische artefacten, gebakken klei en bouwmaterialen.

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuidoosten van Goutum, dat is gelegen aan de zuidzijde van Leeuwarden, en ten westen van de N358, de Drachtsterweg (afb. 1.1 en 1.2).

Op de plaats waar het AAO heeft plaatsgevonden lag ooit het dorp Teerns. Op de kaart van Schotanus à Sterringa uit 1718 wordt dit dorp weergegeven met kerk en een ten oosten van het dorp gelegen state met de naam ‘Groot Aukema’ (Schotanus à Sterringa & Alting 1718). Op de topografische kaart uit 1855 komt de plaats Teerns nog voor, maar bestaat de bebouwing uit niet meer dan twee huizen gelegen aan de Himpenserdyk.

Rond 1925 is de terp grotendeels afgegraven, zover dat in de huidige situatie de terp zichtbaar is doordat het land hier lager ligt. In de moderne situatie liggen er nog twee huizen op deze plek, maar is er ondertussen een autoweg over het noordoostelijke gedeelte van de terp aangelegd, de N358. De toponiem Teerns

Afbeelding 1.1 De ligging van het onderzoeksgebied.

komt nog wel voor, maar is verplaatst naar het dorp Hempens, waar de aan de westzijde van het Nauwe Greuns-kanaal gelegen bebouwing de benaming Teerns heeft gekregen.

1.3 Objectgegevens

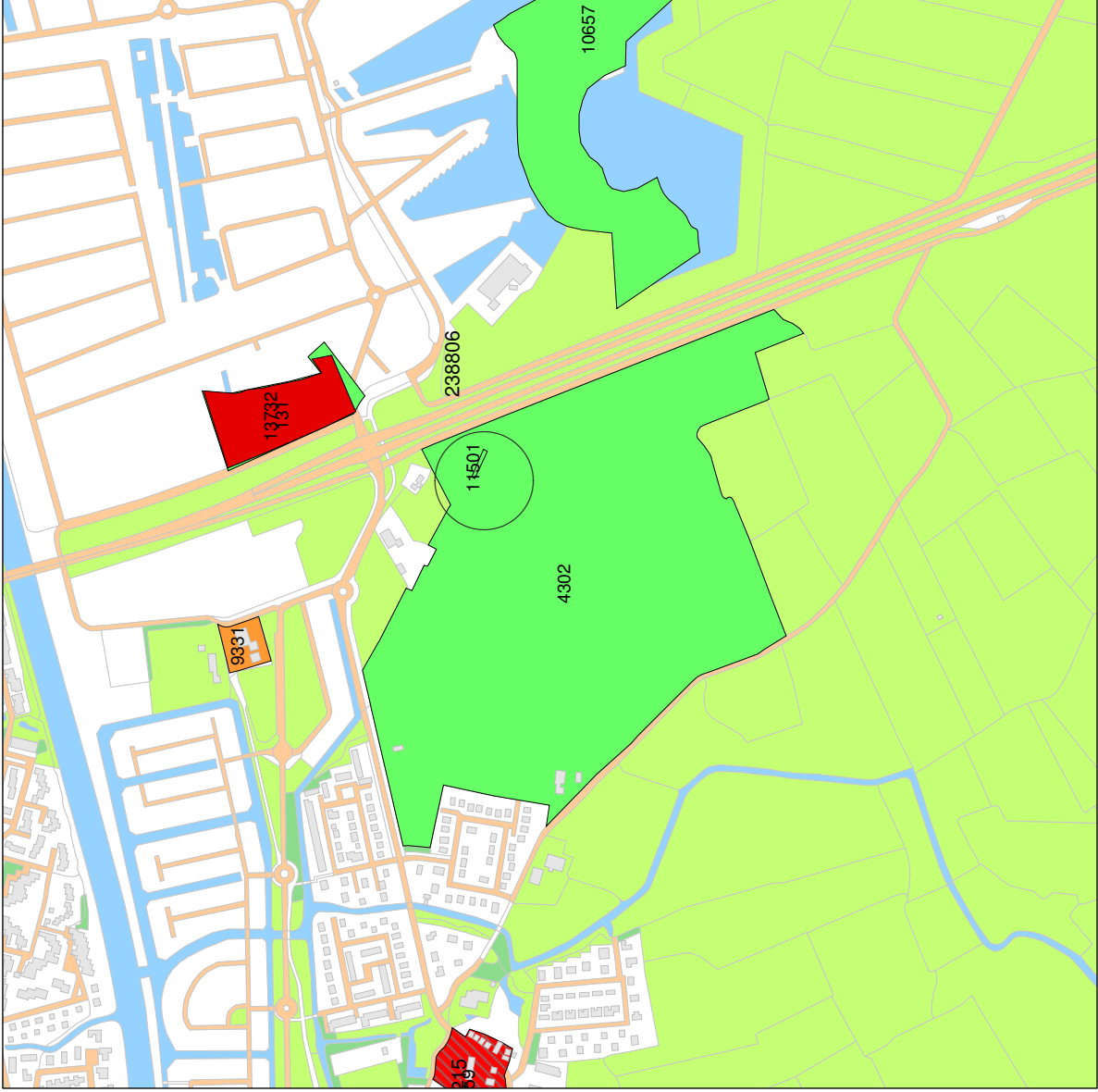
Provincie	Friesland
Gemeente	Leeuwarden
Plaats	Goutum
Toponiem	Blauw-Wit
Kaartblad	6C
Coördinaten	184.000/577.000
Periode	Late IJzertijd / Romeinse Tijd
Type object	Terp
Type bodem	Poldervaaggronden
Geomorfologie	Vlakte van getijafzettingen

1.4 Doel van het onderzoek

Het uitgevoerde onderzoek had als doel de archeologische waarde van het terrein vast te stellen en een indicatie te geven over de aard, omvang, intensiteit en ouderdom van de bewoningssporen. Deze doelstellingen werden door dr. G.J. de Langen en mw. dr. F.A. Veenman (Provincie Fryslân) geformuleerd in een Programma van Eisen (PvE).¹ Hierin werden onderstaande twee onderzoeksvragen verwoord. Het betreft de volgende vragen:

¹Nr. A2-13-2003/70, 28-02-2003.

Legenda

- HUIZEN
- MONUMENTEN**
- archeologische betekenis
- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd
- ONDERZOEKEN
- TOP10 ((c)TDN)**
- bebouwd gebied
- doorgaande wegen
- bos
- bouwland
- weiland
- boomgaard/kwekerij
- heide
- zand
- begraafplaats
- water
- overig bodemgebruik
- WAARNEMINGEN

Schaal 1:10000

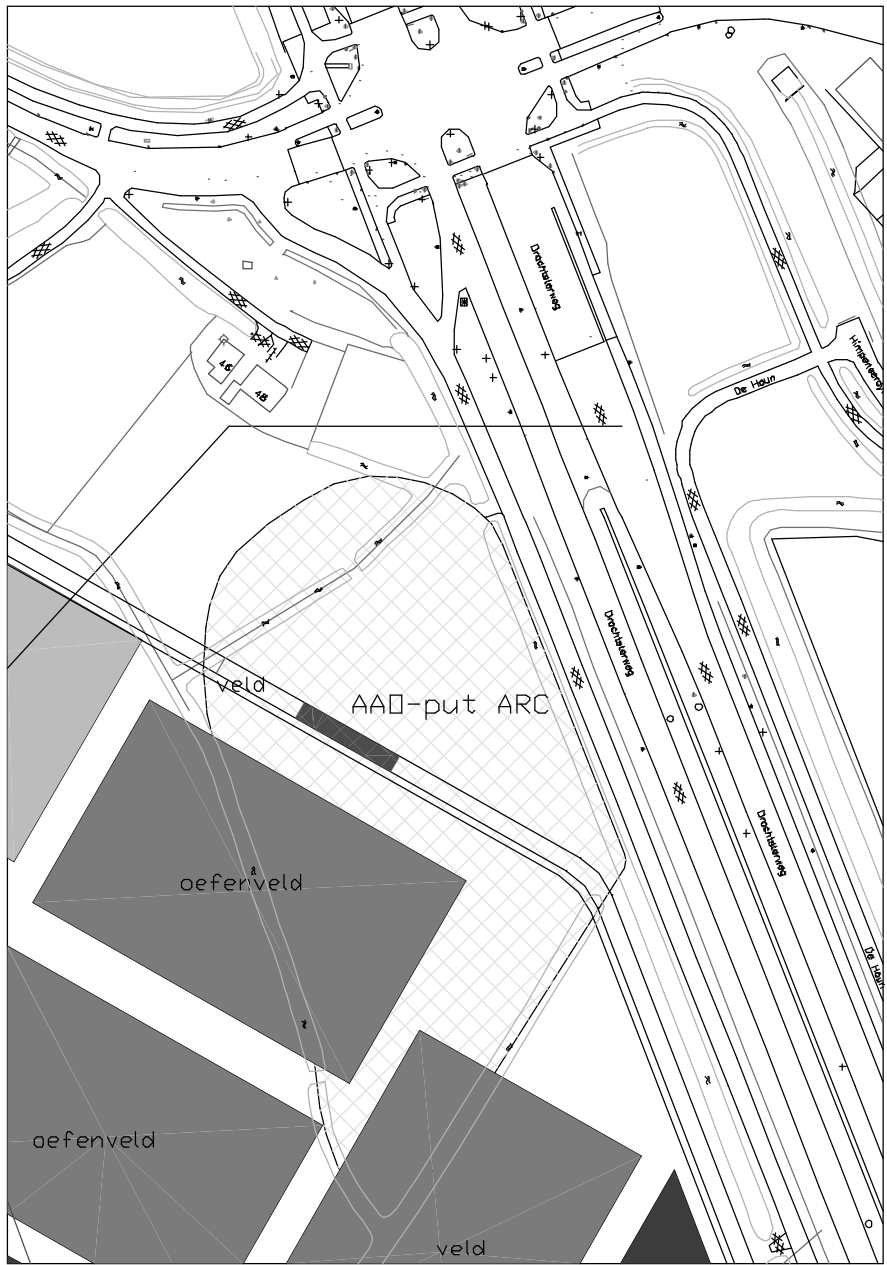
ROB
ArchisII

Afbeelding 1.2 De ligging van de proefsleuf, met onderzoeksmelding 11501 omcirkeld. Bron: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/Archis II, 20 mei 2005.

- 1 *Wat is de aard, omvang, intensiteit en ouderdom/fasering van de bewonings-sporen?*
- 2 *Hoe waardevol zijn de aangetroffen vondsten en sporen?*

1.5 Werkwijze

Het onderzoek bestond uit het aanleggen en documenteren van één proefsleuf van 30×5 m in twee vlakken. Deze proefsleuf is aangelegd in het wegcunet van de geplande ontsluitingsweg, daar waar deze weg door het terrein van de afgegraven terp is gepland (afb. 1.3). De vlakken zijn gefotografeerd en getekend op schaal 1:50. De profielen zijn gefotografeerd en secties van de profielen zijn getekend op schaal 1:20. Bijzondere sporen en representatieve delen van het profiel zijn gefotografeerd. De vondsten zijn verzameld in segmenten van 5×5 m.

Afbeelding 1.3 De ligging van de proefsleuf en de restanten van de voormalige terp Teerns binnen het plangebied, aangegeven met een ruitarcering.

2 Resultaten

S.J. Tuinstra

2.1 Inleiding

In onderstaande paragrafen worden de sporen behandeld die tijdens het veldwerk zijn gedocumenteerd. In een aparte paragraaf worden de profielen besproken.

2.2 Beschrijving van de grondsporen

De archeologische sporen bleken zich direct onder de bouwvoor te bevinden, circa 20 cm beneden maaiveld (afb. 2.1).¹ Vlak 1 is direct onder de bouwvoor aangelegd in de door RAAP aangetoonde archeologische laag. Dit vlak leverde een aantal sporen op, bestaande uit greppels en sloten en één kuil (spoor 12) (afb. 2.2). Daarnaast zijn er enkele vlekken of dagzomen die niet als grondspoor kunnen worden gerekend. Als gevolg van de geringe afmetingen van de proefsleuf, konden geen structuren worden herkend. Evenmin werden waterkuilen of -putten aangetroffen.

Vooraf in de noordwestelijke helft van de proefsleuf werden veel vondsten gedaan tijdens de aanleg van het vlak, voornamelijk aardewerk, te dateren in de Late IJzertijd/Romeinse Tijd. De archeologische laag is te interpreteren als een terplaag. De grondsporen zelf leverden geen vondsten op, uitgezonderd een dwars over het vlak lopende greppel, eveneens algemeen te dateren in de Late IJzertijd/Romeinse Tijd. De zuidelijke helft van de sleuf was verstoord door een recente sloot, die op basis van het hierin gevonden aardewerk te dateren is als 18e- of 19e-eeuws.

Vlak 2 is vervolgens circa 30 cm dieper aangelegd, net onder de archeologische laag, met als doel de eventuele diepere sporen te vinden.² Het beeld van dit vlak bleef in essentie hetzelfde als van vlak 1, met de aldaar gevonden (sub)recente sloot nog steeds duidelijk herkenbaar. Deze sloot bevatte nu naast recent materiaal ook ouder materiaal. Het gaat hier waarschijnlijk om materiaal dat bij de latere opvulling van de sloot uit de terp hierin terecht is gekomen.

De vlekkerigheid van de grond nam af, waardoor het vlak beter leesbaar werd. In het vlak werd een brede greppel aangetroffen die dezelfde oriëntatie kent als de meest westelijke greppel op vlak 1. Een tweede greppel leek tegen deze greppel aan te lopen of werd hierdoor afgesneden (afb. 2.2). Op basis van het aardewerk

---

¹Gemiddelde vlakhoogte 1,28 m –NAP.

²Gemiddelde vlakhoogte 1,57 m –NAP.

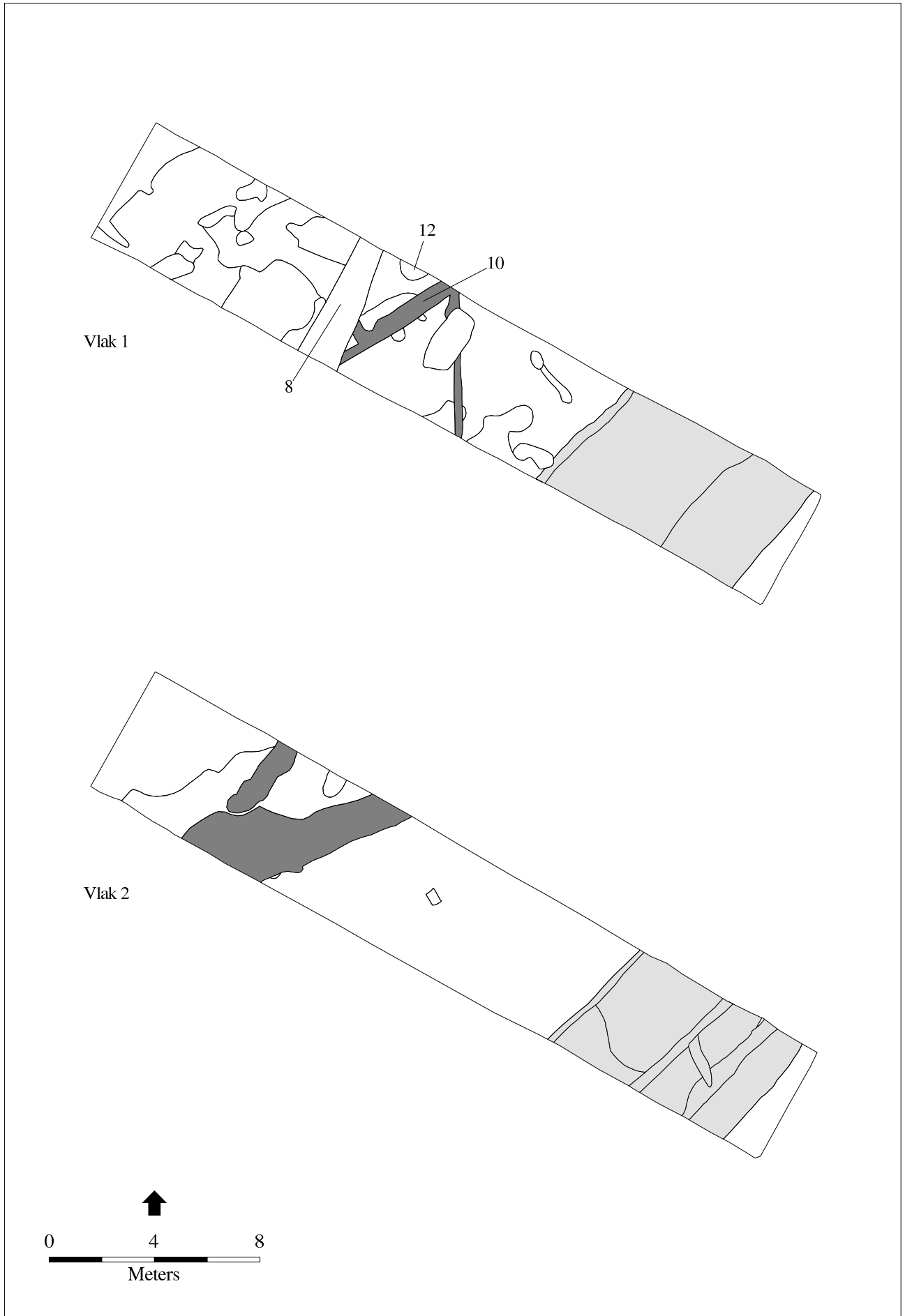
Afbeelding 2.1 De aanleg van het eerste opgravingsvlak. Foto: G.M.A. Bergsma.

is niet te bepalen welke greppel ouder is, beide greppels worden in de Late IJzertijd/Romeinse Tijd geplaatst. Daarnaast kwam er, tussen de greppels aan de westzijde van de sleuf, tegen het noordprofiel, één kuil tevoorschijn. Deze kuil bevatte helaas geen vondstmateriaal. Tijdens het machinaal aanleggen en handmatig opschaven van het tweede vlak werd, evenals als bij vlak 1, een relatief grote hoeveelheid terpaardewerk geborgen. Er werden geen resten van structuren, toe te schrijven aan bebouwing, aangetroffen. Ook op het tweede vlak concentreerde het vondstmateriaal zich in de noordwestelijke helft van de werkput.

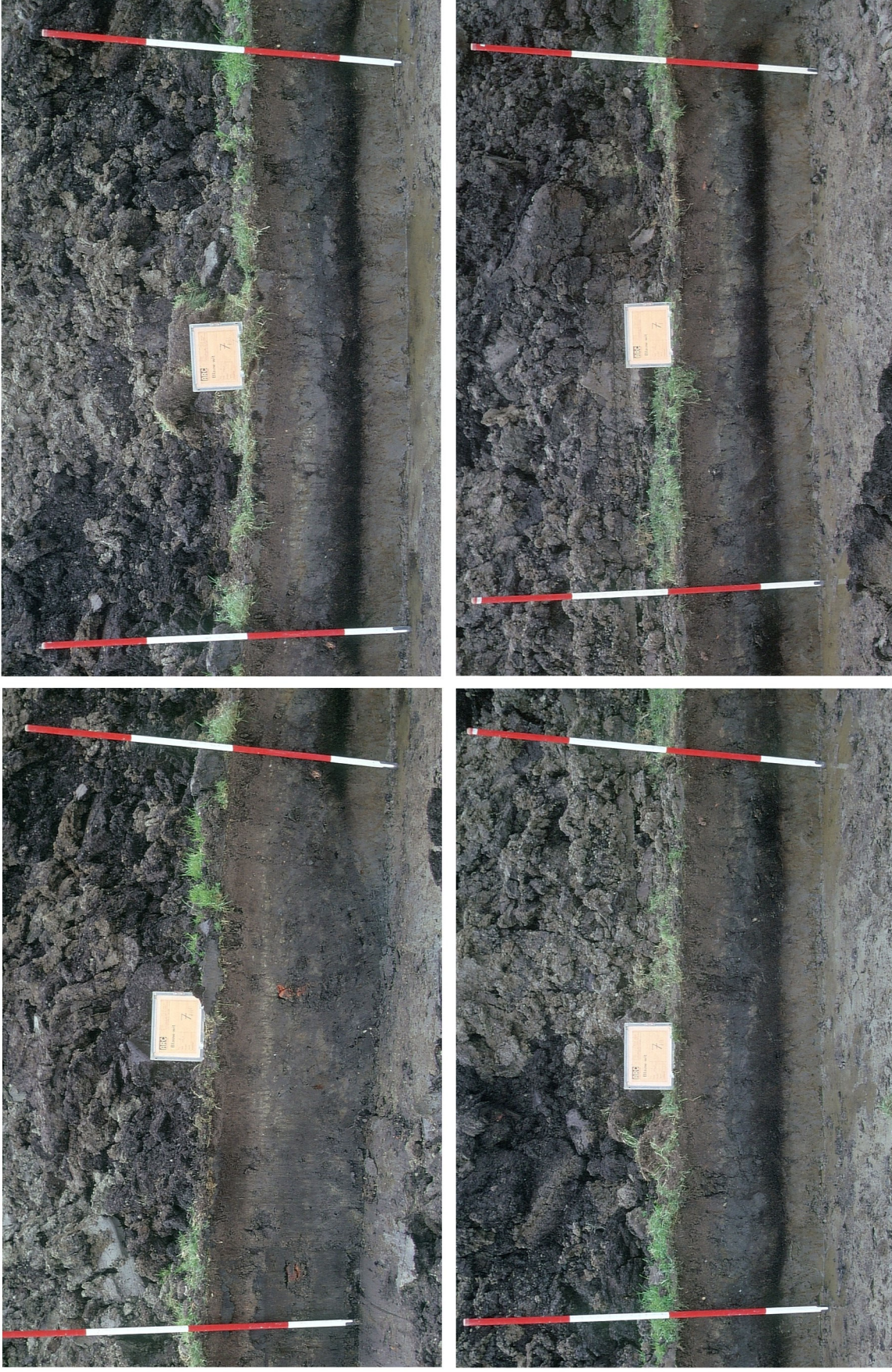
2.3 Profielbeschrijving

Het aangelegde westprofiel van de sleuf leverde een duidelijk beeld op van de laagopbouw ter plaatse. In totaal waren in het profiel vier lagen zichtbaar, waarvan de bovenste de bouwvoor behelst. De archeologische laag was over het hele profiel zichtbaar. Deze laag begon onmiddellijk onder de bouwvoor, was maximaal 50 cm dik en onverstoord door moderne activiteiten. Het gaat hier om een terplaag. Wel bevatte de laag de nodige vlekken en door latere activiteiten veroorzaakte ingravingen. Onder deze laag bevonden zich de restanten van een veenpakket, 5 tot 10 cm dik. Hieronder bevond zich een schone, zandige kleilaag met daarin schelpen, de natuurlijke ondergrond.

In het noordelijke deel van het profiel liepen de archeologische laag en de veenlaag in elkaar over, dat wil zeggen dat de scheiding tussen de natuurlijke en de antropogene grond niet scherp was. Mogelijk is hier tijdens of nét voor het opwerpen van de terplaag de veenondergrond verspit of anderszins verstoord. Het terppakket werd naar het noorden toe dikker, en het pakket leverde een behoorlijke hoeveel-

Afbeelding 2.2 De vlaktekeningen van de proefsleuf. Lichtgrijze sporen representeren de recente sluit, de donkergrijze sporen zijn de diverse greppels. Kaart: B. Schomaker.

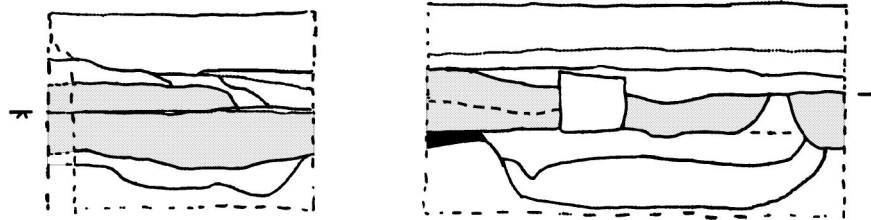

Afbeelding 2.3 Foto's 1 t/m 4 van het westprofiel van noord naar zuid, beginnend in de linkerbovenhoek. De insteek van de subrecente sloot is duidelijk zichtbaar, evenals de aan de rand hiervan beginnende terplaag (grijs) en de veenlaag (zwartbruin). Foto: L. de Jong.

Afbeelding 2.4 Vervolg foto's 5 t/m 7 van het westprofiel van noord naar zuid, beginnend in de linkerbovenhoek. Foto: L. de Jong.

Afbeelding 2.5 De oostprofielen over de twee greppels in vlak 2. De gearceerde laag representeert de terplaag, het zwarte laagje het veenpakketje. Schaal 1:40, hoogte van de meetlijn 0,95 m –NAP. Tekening: S.J. Tuinstra.

vondstcategorie	aantal	gewicht in gram
aardewerk	785	20.237,60
bot	186	5.285,60
keramische artefacten	4	363,5
bouwmateriaal	4	190,7
steen	6	610,3
vuursteen	3	46,1
metaal	3	32,4
slak	1	18,3
houtschool	4	1,7

Tabel 2.1 Overzicht van het aangetroffen vondstmateriaal.

heid terpaardewerk op, en ook de top van het veen bevatte vondstmateriaal

De in het vlak aangetroffen greppels en sloot waren in het profiel duidelijk zichtbaar. Het westprofiel is gefotografeerd, maar door snel verslechterende weersomstandigheden was het niet meer mogelijk dit profiel te tekenen. Van het oostprofiel zijn twee sectietekeningen gemaakt, daar waar de in vlak 2 aanwezige greppels in het oostprofiel zichtbaar waren (afb. 2.5). Als gevolg van vullingslagen en sporen van latere activiteiten, boven deze greppels, wijkt het profielbeeld hier af van de relatief eenvoudige opbouw van het westprofiel. Immers in het westprofiel was nog maar één duidelijke terplaag zichtbaar, beginnend direct onder de bouwvoor en gelegen op een veenrestant.

2.4 Vondstmateriaal

Tijdens het veldwerk zijn archeologische vondsten verzameld, waarvan aardewerk de grootste groep vormt (tabel 2.1). Dit zal daarom in een apart hoofdstuk worden behandeld. Vanwege het feit dat in het PvE een zeer lage prioriteit wordt gegeven aan het vondstmateriaal, zijn de overige vondstgroepen niet nader bestudeerd.

3 Aardewerk

A. Ufkes

3.1 Inleiding

Tijdens het archeologisch onderzoek zijn in totaal 785 fragmenten aardewerk geborgen met een gezamenlijk gewicht van 20.237,6 gram. Dit betreft voor het grootste deel terpaardewerk en daarnaast een kleine component aardewerk uit de Nieuwe Tijd (N=21, gr.=701,2). Ook zijn er objecten van gebakken klei aangetroffen (N=4, gr.=363,5), een aantal brokjes huttenleem (N=6, gr.=92,1) en subrecent bouwmetaal (N=4, gr.=190,7).¹ Met behulp van de analyse van deze materiaalcategorieën zal worden geprobeerd een antwoord te geven op de in de inleiding geformuleerde onderzoeksvragen:

- 1 *Wat is de aard, omvang, intensiteit en ouderdom/fasering van de bewonings-sporen?*
- 2 *Hoe waardevol zijn de aangetroffen vondsten en sporen?*

3.2 Werkwijze

Na het reinigen van het vondstmateriaal werd het aan de auteur ter beschikking gesteld voor bestudering. Al het aardewerk is gescand en gegevens over potdeel (rand, wand of bodem), oppervlakteverschijnselen als aankoeksel of verbranding, typologie, datering, en eventuele bijzonderheden zijn in een database opgenomen (bijlage 1). Al het terpaardewerk is met plantaardig materiaal en chamotte gemagerd en voor het grootste deel onder oxiderende omstandigheden gebakken. Deze kenmerken zijn daarom niet apart genoteerd. De typologische indeling berust op Taayke (1996, pp. 109–222), Westergo.

Behalve de aantallen en gewicht van de scherven per vondstnummer, is ook per verzameleenheid en per grondspoor het minimum aantal individuen (mai) bepaald. De reden voor het vaststellen van het mai is dat het aantal scherven op zich een weinig betekenisvolle eenheid is, aangezien het aantal sterk afhankelijk is van bijvoorbeeld de mate van fragmentatie. Het gewicht is slechts ten dele een bruikbare indicator voor de totale hoeveelheid aardewerk omdat ook dit onderhevig is aan de

---

¹Met dank aan drs. J.N. Lanting, Groninger Instituut voor Archeologie, voor diens hulp bij het zoeken naar parallellen voor dobbelstenen en het meedenken over de functie van 'kaasvormen', en voor het laten uitvoeren van een absolute datering aan aankoeksel.

aard spoor	N	gram	mai	fragm
laag	700	18.237,1	102	26,1
sloot	11	86,2	2	7,8
kuil	45	963,0	8	21,4
greppel	12	340,3	2	28,4
recent	17	611,0	4	35,9
totaal	785	20.237,6	118	25,8

Tabel 3.1 Overzicht van het aardewerk per type grondspoor en de fragmentatiegraad.

mate van fragmentatie. Ook spelen factoren als de relatieve wanddikte en het type magering (bijvoorbeeld plantaardig vs. steengruis) hierbij een rol.

De keramische artefacten of fragmenten daarvan zijn opgemeten en beschreven. De fragmenten gebakken klei zijn gescand op mogelijke tak- of twijgindrukken. Van het bouw materiaal is de aard vastgesteld, deze fragmenten bleken te klein om zinnvolle maten te kunnen nemen.

3.3 Resultaten

3.3.1 Algemene kenmerken

Conservering

De fragmentatiegraad van het bestudeerde vondstcomplex is kenmerkend voor aardewerk afkomstig uit een nederzettingscontext. In tegenstelling tot een grafcontext, komt in nederzettingscontext het merendeel van het aardewerk in het bodemarchief terecht als het gebroken is en wordt weggegooid. Individuele potten worden daarom ook vaak door één of slechts enkele scherven gerepresenteerd. Het gewicht van de scherven is gedeeld door het aantal scherven, om zo het gemiddelde gewicht per scherf te bepalen. Hierbij is het uitgangspunt dat het gewicht en het formaat op enigerlei wijze correleren, dus hoe zwaarder de scherf, hoe groter het formaat. Dit uit zich in een hoog getal bij grote scherven en hoe lager het getal, hoe kleiner de fragmenten. Het gemiddelde gewicht van het aardewerk uit Goutum bedraagt 25,8 gram (zie tabel 3.1). Dit betekent dat het aardewerk over het algemeen – gezien het feit dat het uit een nederzettingscontext afkomstig is – niet sterk is gefragmenteerd. Dit komt ten goede aan de determineerbaarheid van het materiaal. Het ligt voor de hand dat uit de recente sporen relatief grote scherven afkomstig zijn, omdat dit aardewerk uit de Nieuwe Tijd betreft dat harder gebakken en dus resistenter is tegen allehande formatieprocessen.

Verspreiding

Zoals uit tabel 3.1 blijkt, is verreweg het grootste deel van het materiaal afkomstig uit de antropogene ophogingslaag (N=89,2%, G=90,1%). Er is één kuil aangetroffen waarin aardewerk is aangetroffen (vnr. 14 in het vlak en vnr. 24 in het profiel

(zie bijlage 1). Uit de sporen die als sloot en greppel zijn geïdentificeerd zijn verhoudingsgewijs erg weinig scherven afkomstig.

Voorkomende types

Het terpaardewerk is over het algemeen van zeer goede kwaliteit, wat wijst op goede conserveringsomstandigheden. Het betreft relatief grote fragmenten, waardoor een groot deel typonologisch ingedeeld kan worden. De meest voorkomende types zijn G4, G5 en V3. Deze komen voor in de grootteklassen klein (10–20 cm hoog), middelgroot (20–30 cm hoog) en groot vaatwerk (groter dan 30 cm), in een geschatte verhouding van ongeveer 10-80-10%.

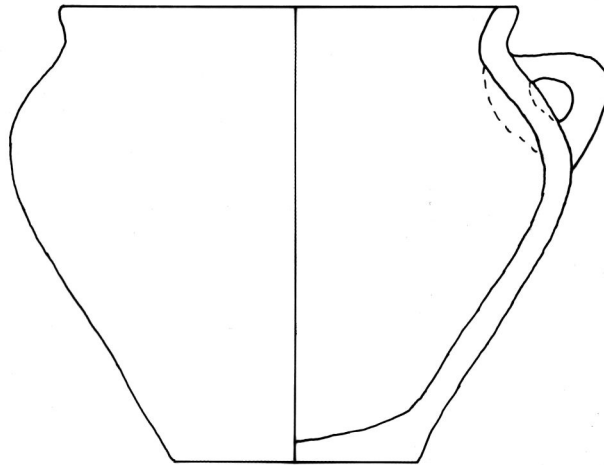
De ‘G’-typen hebben een gladde, onversierde rand, de ‘V’-typen daarentegen zijn bovenop of aan de buitenkant versierd met vingertop- of nagelindukken, kerwen of voorzien van een golfrand. Beide typen kennen een engmondige en een wijdmondige variant. Potten van het type G4 zijn op de overgang van de hals naar de schouder versierd met de karakteristieke streepbandlijnen, maar ook een enkele brede groeflijn (cannelure) komt wel voor. G5-potten zijn niet versierd. Binnen deze typen is een onderverdeling aangebracht, gebaseerd op de randvorm, de potvorm en de positie van de oren.

3.3.2 Technologische en morfologische aspecten

Het terpaardewerk is handgevormd, en zoals reeds vermeld, doorgaans onder oxidierende omstandigheden gebakken. Uitzonderingen hierop zijn enkele fragmenten van type K4: kleine tot middelgrote, zorgvuldig vervaardigde kommen of schalen, die onder reducerende omstandigheden zijn gebakken. In Goutum zijn relatief weinig engmondige potten aangetroffen. Onder het vondstmateriaal bevinden zich twee schalen, waarvan één van een zeer groot formaat met een tweevoudig gefacetteerde rand (vnr. 19). Het tweede fragment is afkomstig van een kleinere schaal en valt op door een a-typische haakrand (vnr. 22). De aangetroffen bodemfragmenten zijn alle afkomstig van vlakke bodems. De randvormen lopen uiteen van rond tot afgeplat hoekig, verdikt of gefacetteerd. De meeste randfragmenten zijn van voldoende grootte om ze binnen de typologie onder te brengen.

De wandafwerking loopt uiteen van gepolijst en geglad tot opgeruwd of besmeten. Van diverse potten kon worden vastgesteld dat de bovenzone is geglad en de onderzone geruwd of besmeten.

Er zijn drie potten waar een compleet profiel van kan worden gereconstrueerd, alle afkomstig uit de vondstlaag. Uit spoor 1 komt een potje dat oorspronkelijk compleet in het bodemarchief is terechtgekomen (vnr. 21). Het betreft een iets wijdmondig potje met een hoogte van 12 cm, een randdiameter van 12 cm en een bodemdiameter van 6,5 cm. De gemiddelde wanddikte bedraagt 7,8 mm. Het potje is voorzien van één oor, die vanaf de schouder tot aan de hals is aangezet (afb. 3.1). Het wandoppervlak is iets geglad. Aan de buitenzijde van de pot bevinden zich kooksporen en veel aankeksel. In het kader van een 14C-onderzoeksprogramma van drs. J.N. Lanting, Groninger Instituut voor Archeologie, RUG, is aankeksel van dit potje gedateerd. Dit leverde het volgende resultaat: 2035±35 BP (GrA-

Afbeelding 3.1 Reconstructie van complete vorm, vnr. 21, schaal 1:2. Tekening: A.Ufkes.

30874), waardoor dit potje typologisch in Taayke's periode III kan worden geplaatst.

Het tweede exemplaar betreft een klein, nagenoeg cilindrisch bakje (vnr. 19). De randdiameter bedraagt 9 cm, de bodemdiameter 7,5 cm en het bakje is bijna 6 cm hoog. Het baksel is tamelijk zacht en de klei is zowel met chamotte als met plantaardig materiaal verschaald. Het wandoppervlak is iets geglad. Als gevolg van gebruik is de buitenzijde licht verbrand. De binnenkant vertoont geen bijzondere gebruikssporen.

Het laatste stuk is een goed reconstrueerbare pot met een bijzondere vorm (vnr. 20). Het is een grote, vlakke schotel waarop een lage, wijd uitlopende 'trechter' is geboetseerd (afb. 3.2). Op de wand is een ooraanzet van een worstoor te zien. De bodem is doorboord met waarschijnlijk vijf gaten, gepositioneerd zoals op een dobbelsteen. Deze doorboringen zijn primair, van onder naar boven aangebracht en iets conisch van vorm. De diameter van deze doorboringen is 13,5–15 mm. De randdiameter bedraagt 16 cm, het laagste punt van de 'trechter' is ca. 12 cm in diameter en de bodemdiameter is 21 cm. De maximale hoogte is 7,5 cm. De wand is tamelijk glad afgewerkt, de onderzijde van de bodem is zelfs extreem vlak en glad, alsof de plak klei op een volstrekt gladde ondergrond in vorm is gekneed. Een ander bijzonder kenmerk aan de onderzijde betreft verkleuring als gevolg van verhitting en iets roet, zowel op de bodem als op de zijkant van één van de doorboringen (afb. 3.3). Dit object kan daarom niet als zeef, vergiet of kaasvorm worden bestempeld.

3.3.3 Versiering

De potten uit type G4 zijn versierd met streepbandlijnen op de overgang van de hals naar de schouder. Bij één schouderfragment met ooraanzet is onder het oor een soort 'dennenboom'-versiering aangebracht met centraal twee verticale groeflijnen met aan weerszijden twee of drie diagonale lijnen, uitlopend in een punt op de onderzijde van het oor (vnr. 11). Bij een tweede schouderscherf is de ooraanzet

Afbeelding 3.2 Boven- en zijaanzicht van het doorboorde object, vnr. 20. Foto: L. de Jong.

Afbeelding 3.3 Onderkant van het doorboorde object met sporen van verhitting en roet. Foto: L. de Jong.

niet aanwezig, maar zijn drie parallelle lijnen diagonaal aangebracht die een vergelijkbaar motief suggereren, op of direct onder het oor (vnr. 3). Een buikscherf met bodemaanzet is versierd met verticale, tamelijk wijdgestelde, ondiepe groeflijnen (vnr. 5).

De potten uit type G5 zijn versierd met vingertopindrukken buiten op de rand, met kerven, en in één geval met een golf- of kartelrand (vnr. 16). Er zijn geen anderssoortige versieringen aangetroffen zoals *cannelures* of dellen.

3.3.4 Functie

Algemeen mag worden verondersteld dat het aardewerk is gebruikt als serviesgoed, om in te koken en om voorraden in op te slaan. Alleen als er aankeksel of roet op de scherven aanwezig is, kan worden afgeleid dat het aardewerk voor voedselbereiding is gebruikt. Op veel fragmenten uit het vondstcomplex van Goutum zijn sporen van roet en aankeksel aanwezig, wat er op wijst dat deze potten als kookpotten hebben gefungeerd. Het betreft aardewerk uit alle grootteklassen.

De gereconstrueerde vorm uit vnr. 20 wordt in de literatuur bestempeld als zeef, vergiet of kaasvorm. Gezien het feit dat dit exemplaar duidelijke sporen van roet en verbranding aan de onderkant vertoont, kunnen deze functies worden uitgesloten. Het object zou geschikt kunnen zijn om bijvoorbeeld tamme kastanjes in te poffen, maar navraag leert dat tamme kastanjes pas in de Romeinse Tijd in ons land zijn geïntroduceerd.² Gezien de associatie met streepbandaardewerk en de noordelijke ligging van Goutum, houdt deze hypothese geen stand. Wel zouden hierin eikels geroosterd kunnen worden. Het roosteren van eikels diende een tweeledig doel: enerzijds verdwijnt dan grotendeels de tannine en anderzijds heeft dit een negatief effect op de kiemkracht, waardoor ze langer houdbaar zijn. Verkoelde eikels worden regelmatig in prehistorische context aangetroffen, wat erop wijst dat ze een rol speelden in de voedselvoorziening.³

In het depot van het Groninger Instituut voor Archeologie bevinden zich (fragmenten van) tenminste vijf vergelijkbare objecten. De grootte varieert sterk, één exemplaar heeft een randdiameter van nog geen 9 cm terwijl de randdiameter van de grootste ca. 25 cm bedraagt. Het lijkt erop dat bij alle exemplaren de onderzijde sporen van verhitte en/of roet vertonen. Alleen op het kleinste exemplaar kan dit niet eenduidig worden vastgesteld omdat dit object is gerestaureerd en een groot deel van de bodem is aangevuld met gips. Navraag leert dat andere, vergelijkbare vormen eveneens sporen van verhitte en/of roet aan de onderzijde vertonen. Dit feit is echter tot op heden nergens gepubliceerd.⁴ Waarvoor deze voorwerpen hebben gediend, blijft vooralsnog een raadsel.

3.3.5 Datering

Van de 72 onderscheiden minimum aantal individuen binnen het terpaardewerk, valt de grootste categorie in Taayke's periode III of IV, wat een ruim tijdsbestek oplevert van 200 v. Chr. tot 300 n. Chr. Veertien stuks kunnen in periode III worden

²Vriendelijke mondelinge mededeling drs. ing. G.J. de Roller, ARC bv.

³Vriendelijke mondelinge mededeling drs. J.N. Lanting, GIA.

⁴Met dank aan mw. drs. D. de Roller, Noordelijk Archeologisch Depot, Nuis.

geplaatst en 31 in periode IV. Een ¹⁴C-datering van aankoeksel van een wijdmondig potje had als resultaat 2035±35 BP (GrA-30874), calibratie levert een datering tussen 163 v. Chr. en 52 n. Chr. (calibratie volgens OxCal versie 4.0).

Van vijf individuen kan geen datering worden gegeven omdat dit onversierde wandfragmenten betreft. De relatief geringe hoeveelheid aardewerk wijst echter niet op een gebruik van het terrein voor een lange, aaneensluitende periode. Daarom mag worden verondersteld dat de menselijke activiteiten rond de eerste eeuw vóór de jaartelling tot hooguit in de eerste twee eeuwen n. Chr. hebben plaatsgevonden.

Daarnaast zijn er 21 individuen die afkomstig zijn uit de Nieuwe Tijd. Dit betreft meest roodbakkend, loodgeglazuurd aardewerk, een enkel fragment steengoed, majolica en faience. Twee vondstnummers bevatten uitsluitend subrecent aardewerk, waarbij in het veld al was geconstateerd dat het (sub)recente sporen betrof. Een minuscuul wandfragmentje uit vnr. 9 kan als opspit of vervuiling worden beschouwd, waarbij het spoor als geheel uit de Late IJzertijd dateert.

3.3.6 Keramische artefacten

Deksel

Er zijn twee fragmenten van deksels aangetroffen, die beide zijn versierd met vingertopindrukken rond de rand. Het eerste fragment is zo klein dat er geen zinvolle maten kunnen worden genomen (vnr. 14), van het tweede exemplaar is meer bewaard gebleven (vnr. 19). De diameter van deze deksel is 12 cm, de dikte is 17,1 mm. De onderkant is zeer vlak, de bovenzijde is iets meer onregelmatig. Het fragment is gebroken op een centrale knop of handvat, waarvan de vorm niet meer te reconstrueren is. Indrukken die tijdens het productieproces zijn ontstaan, en die nu op de breuk zichtbaar zijn, suggereren dat het geen massieve handvat is, maar eerder een handvat of knop met een doorboring.

Bord

Onder de keramische artefacten bevindt zich één fragment van een plaat of bord (vnr. 19). De geschatte diameter bedraagt 32 cm en de dikte bij de rand is 25,8 mm en meer naar het midden 31,6 mm. De rand is tamelijk hoekig en iets afgeschuind. Op dit fragment is geen decoratie aanwezig, maar dit wil niet zeggen dat het object niet gedecoreerd is. Eén van de motieven waarmee dergelijke platen kunnen zijn versierd, betreft een kruis- of sterpatroon, een ander motief is een eenvoudig, wijdstelend motief tegen de buitenrand. Een klein fragment van een plaat met dergelijke motieven zou, onterecht, als onversierd kunnen worden beschouwd. In eerdere studies naar keramische artefacten is reeds betoogd dat deze objecten als borden kunnen hebben gefungeerd (Ufkes 2002a, pp. 30–32 en Ufkes 2002b, pp. 53–61).

Mogelijke dobbelsteen

Het laatste object betreft een kubusvormig voorwerp (vnr. 15; afb. 3.4). Het is vervaardigd uit organisch gemagerde klei en onder reducerende omstandigheden gebakken. Eén van de zijden is voorzien van een primair aangebrachte, centraal geplaatste indruk als een één van een dobbelsteen. Op een aangrenzende zijde zijn drie parallelle groeflijntjes te zien. De diagonale beschadiging is secundair

Afbeelding 3.4 Mogelijke dobbelsteen, vnr. 15. Foto: L. de Jong.

ontstaan. Op de overige zijden is geen decoratie zichtbaar, waarbij moet worden opgemerkt dat deze zijden gedeeltelijk tot grotendeels zijn beschadigd. Het is dus mogelijk dat deze zijden destijds wel waren voorzien van (centraal geplaatste) decoratie of ogen. Het vlak bij de stip meet 32×30 mm en het vlak met de groeflijntjes is $35,5 \times 30,4$ mm. Hoewel het object zorgvuldig is vervaardigd, is het niet perfect kubusvormig.

Vanwege de vorm dringt een vergelijking met een dobbelsteen zich gemakkelijk op. Dobbelstenen zijn bekend uit Romeinse context, maar meestal zijn deze gemaakt van been, en vaak langwerpiger van vorm. Zeszijdig bespeelbare dobbelstenen (*tessarae*) van aardewerk komen beduidend minder vaak voor, en bovendien is het formaat meestal kleiner dan het in Goutum aangetroffen object (Krüger 1982, p. 144 en Abb. 45, en 46). Uit Stiens is één exemplaar van elandgewei met de forse afmetingen van ca. 6×8 cm en een tweede, van aardewerk met $5,8 \times 4,5$ cm (Krüger 1982, p. 244, Abb. 49). Hermsen (2000) vermeldt dat dobbelstenen vaak worden geassocieerd met een grafcontext, maar dat uit nederzettingscontext ook dobbelstenen bekend zijn, onder andere uit Ezinge en Sneek. Het exemplaar uit Ezinge betreft een vierzijdig bespeelbare dobbelsteen gemaakt van been, dus in die zin niet vergelijkbaar met het object uit Goutum (Elzinga 1962, fig. 4 op p. 82). De dobbelsteen uit Ezinge is weliswaar uit gebakken klei vervaardigd, maar gezien het feit dat enkele van de zijden zijn voorzien van een tekst is deze van (sub)recente datum (Van Es 1960).⁵

In het depot van het Groninger Instituut voor Archeologie bevindt zich een dob-

---

⁵ Wellicht heeft dhr. Hermsen zich laten misleiden door de herkomst van deze dobbelsteen en is hij onbekend met de literatuur over dit object. Dit type dobbelsteen werd door steenfabrieken in het Ertsgebergte in Duitsland tot in het midden van de 18e eeuw vervaardigd (Van Es 1960, p. 129).

belsteen van aardewerk, die in 1926 is aangekocht en die rond 1916 is gevonden in de terp te Bilgaard, in het noordwesten van de huidige stad Leeuwarden. De vondstomstandigheden van deze dobbelsteen zijn onduidelijk, en daarmee is het object feitelijk niet scherp te dateren. De bespeelbare zijden zijn voorzien van ogen, die met een hol stempel zijn ingedrukt. Indien het aantal ogen van tegenover elkaar liggende zijden worden opgeteld, levert dit niet het aantal zeven op, wat bij jongere exemplaren altijd wel het geval is. Daarom mag met de nodige voorzichtigheid worden gesteld dat dit exemplaar mogelijk Romeins kan zijn. Niet alleen heeft deze dobbelsteen aan alle zes zijden ogen, maar hij is ook veel kleiner. Daarom is deze steen evenmin een directe parallel voor het object uit Goutum. Vanwege het feit dat de bespeelbare zijden afwijkend zijn, moet het object uit Goutum daarom wellicht worden beschouwd als een attribuut met geheel eigen spelregels.

3.3.7 Gebakken klei

Uit de vnrs. 1, 3 en 10 is een zeer geringe hoeveelheid gebakken klei afkomstig. De brokjes uit vnr. 1 en 10 zijn te klein om vast te kunnen stellen of dit huttenleem betreft of dat het om niet-intentioneel gebakken klei gaat. Alleen vnr. 3 bevat gebakken klei dat mogelijk als huttenleem kan worden beschouwd, zij het dat er geen tak- of twijgindrukken zichtbaar zijn. Daarom kan ook dit fragment afkomstig zijn van niet-intentioneel gebakken klei.

3.3.8 Bouwmateriaal

In de vondstnummers 11, 12 en 13 is bouwmateriaal aangetroffen dat zodanig fragmentair is, dat er geen maten van genomen kunnen worden. Het betreft respectievelijk een fragmentje baksteen, een witbakkend, wit geglazuurd fragment van een wandtegel en in vnr. 13 twee fragmenten roodbakkende plavuizen met een witte slib en koperglazuur.

3.4 Conclusie

Op grond van de studie naar het aardewerk, de gebakken klei en de keramische artefacten kan op de in de inleiding gestelde onderzoeksvragen de volgende antwoorden worden gegeven:

- 1 *Wat is de aard, omvang, intensiteit en ouderdom/fasering van de bewoningssporen?*

De samenstelling van het aardewerkcomplex weerspiegelt materiaal dat een nederzetting representeert. De verhouding tussen klein, middelgroot en groot vaatwerk komt hiermee overeen. Ook enkele van de meer exotische vormen en de keramische artefacten zijn bekende objecten binnen een nederzettingscontext. De ouderdom van de bewoningssporen kan op typonologie van het aardewerk worden geplaatst tussen 200/150 v. Chr. en 300 n. Chr. Een klein potje van het Taayke's type III heeft een ouderdom van 2035 ± 35 BP (GrA-30874). Gezien het feit dat veel vondstnummers een combinatie van streepbandaardewerk (G4) met onversierd vaatwerk van het type G5 bevat, mag worden verondersteld dat het zwaartepunt iets vóór de jaartelling tot in

de eerste eeuw n. Chr. ligt. Het feit dat er geen huttenleem is aangetroffen, heeft twee verklaringen. De eerste is dat de wanden van huizen bestonden uit plaggen of zoden, de tweede mogelijkheid is dat huizen met wanden van – met huttenleem aangesmeerd vlechtwerk – na gebruik zijn verlaten en niet zijn afgebrand.

2 *Hoe waardevol zijn de aangetroffen vondsten en sporen?*

De vondsten kunnen als waardevol worden bestempeld, in meerdere opzichten. De conservering van het aardewerk is zeer goed, waardoor het typologisch goed dateerbaar is. Op enkele potten is dusdanig veel aanvoetsel aanwezig, dat een absolute datering middels ^{14}C -datering mogelijk is gebleken.

4 Conclusies en aanbevelingen

S.J. Tuinstra

4.1 Conclusies

Met de in het voorgaande hoofdstuk verwoorde resultaten kunnen de onderzoeksvragen uit het PvE als volgt worden beantwoord:

- 1 *Wat is de aard, omvang, intensiteit en ouderdom/fasering van de bewoningsporen?*

De vondstconcentratie in het noorden van de sleuf, het in elkaar overlopen van de veenlaag met de terpophoging, alsmede het dikker worden van dit ophogingspakket, lijkt er op te wijzen dat zich in het noorden van de proefsleuf de aanzet van een terp bevindt. Het feit dat het hier gaat om de onderste terplaag op de natuurlijke ondergrond, pleit er ook voor dat het dikkere deel van het antropogene pakket meer de naar de kern van de terp wijst. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat door de grootschalige terpafgravingen en de zeer beperkte omvang van de opgraving niet met zekerheid te zeggen is waar de oudste kern van de terp zich bevindt. De resterende dikte van de terplaag kan ook het resultaat zijn van diverse latere processen, en hoeft niet noodzakelijkerwijs met de positie van de kern te maken te hebben. Mocht de oudste kern inderdaad in noordelijke richting te vinden zijn, dan ligt de oudste kern niet in het midden van de uiteindelijke terp.

Het terprestant kent nog maar één duidelijke antropogene laag, die, gezien de scherpe overgang in de bouwvoor, aan de bovenzijde niet meer intact is. Hoever de terp zich nog uitstrekt is aan de hand van de huidige onderzoeksgegevens niet te bepalen. Mogelijk gaat het hier om restanten van de oudste bewoning ter plaatse. Deze eerste bewoning is mogelijk vanaf 200/150 v. Chr. te dateren, waarbij het zwaartepunt waarschijnlijk iets vóór de jaartelling tot in de eerste eeuw n. Chr. ligt. Het vondstmateriaal is overwegend afkomstig uit de ophogingslaag, maar ook uit een kuil en enkele greppels of sloten is aardewerk geborgen. De vondsten in de veenlaag en de waargenomen vergraving van het veen lijken erop te wijzen dat de oudste bewoning direct op het veen begonnen is. De in vlak 2 aanwezige greppels zouden met deze fase te maken kunnen hebben. Deze greppels worden afgedekt door de terplaag. Mogelijk hebben we hier te maken met een veenontginningsfase rond 200/150 v. Chr. waarna de terp is aangelegd, die op basis van de vondsten uit de nu nog aanwezig terplaag minimaal tot 300 n. Chr. in gebruik

is gebleven. Hoe daarna de ontwikkeling van de uit historische bronnen bekende terp Teerns is geweest, is door de afgravingen helaas niet meer te achterhalen.

2 *Hoe waardevol zijn de aangetroffen vondsten en sporen?*

De resten zijn intact en van goede kwaliteit. Weliswaar zijn grote delen van de terp rond 1925 afgegraven, maar de terpzool is nog aanwezig en relatief onverstoord. Na de afgraving is het land waarschijnlijk altijd als grasland in gebruik gebleven en niet zwaar geploegd. Omdat het hier de onderste en dus de oudste terplaag betreft, kan nader onderzoek zeker meer inzicht geven in het ontstaan van de terp en de activiteiten die hier hebben plaatsgevonden. Daarom is het terrein zeker archeologisch waardevol te noemen.

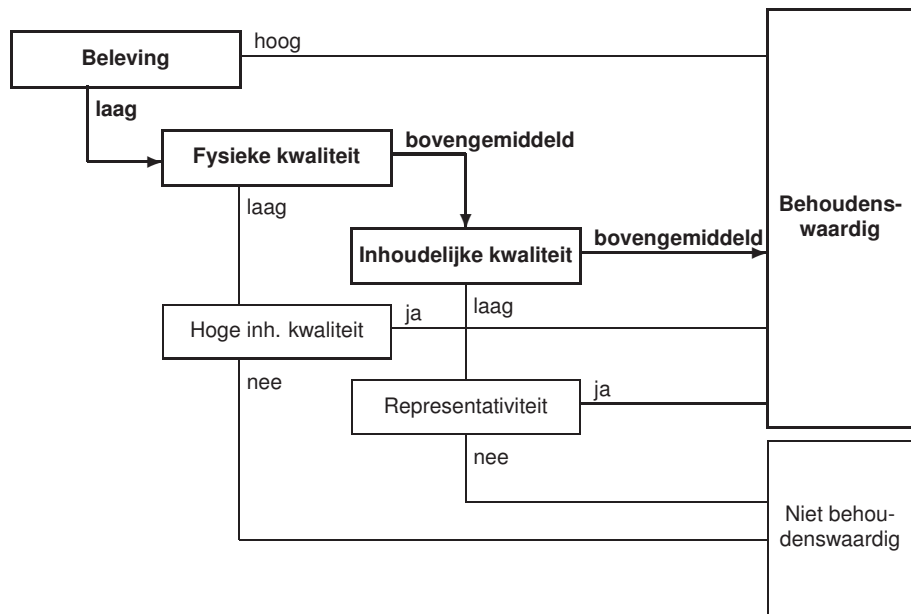
4.2 Aanbevelingen

Door de aanwezigheid van de onderste terplaag is het terrein als archeologisch waardevol te bestempelen. Hierbij moet worden opgemerkt dat de archeologische laag zich direct onder de bouwvoor bevindt. Deze laag zal bij elke activiteit op dit terrein worden verstoord. Zelfs al vinden er niet direct bodemverstorende ingrepen plaats, dan nog zal, gezien de ligging van de archeologische sporen vlak onder het maaiveld, door het berijden met zware machines het bodemarchief worden aangetast. Onderzoek, voorafgaande aan welke activiteit dan ook op het terrein, wordt aanbevolen. Bij toekomstig onderzoek verdient het aanbeveling om, gezien de samenstelling van het aangetroffen vondstcomplex, speciale aandacht te besteden aan keramische artefacten en op bijvoorbeeld *Sonderformen* te letten die worden afgedaan als 'kaasvorm', 'zeef' of 'vergiet', om zo een poging te doen om de werkelijke functie te achterhalen.

4.3 Waardering volgens KNA 2.0

Hieronder vindt u de waardering van de resultaten volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 2.0. De waardering bestaat uit een scoretabel met uitleg en een beslissingsdiagram. In de scoretabel worden de resultaten van het onderzoek van een gewicht voorzien (mogelijke scores: 1 t/m 3). Een laag getal representeert een lage waarde en een hoog getal een hoge waarde. In het beslissingsdiagram wordt op basis van de scores in de tabel bepaald of het object behoudenswaardig is. De behoudenswaardigheid van de vindplaats is het leidende criterium voor het bepalen van de noodzaak voor vervolgonderzoek. Een korte uitwerking van de criteria waarmee in de scoretabel rekening wordt gehouden vindt u in bijlage 2. Voor een volledige beschrijving van de normen en regels volgens welke deze waardering tot stand is gekomen, staat de website van het College voor de Archeologische Kwaliteit tot uw beschikking (www.cvak.org). U vindt de documentatie voor deze waardering onder ‘KNA: inventariserend veldonderzoek’.

<hr/>		
<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	niet van toepassing
herinneringswaarde	–	niet van toepassing
<i>Fysieke kwaliteit</i>	score	opmerkingen
gaafheid	2	vooral diepere grondsporen zullen bewaard zijn
conservering	2	materiaal in diepe grondsporen kan goed geconsereerd zijn
aardewerk	3	goede conservering
onverbrand bot	2	aanwezig
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>	score	opmerkingen
zeldzaamheid	2	huisterpen komen regelmatig voor
informatiewaarde	2	kan informatie van andere vlaknederzetting aanvullen
ensemblewaarde	2	kan informatie over de regio en gebruik/functie van dergelijke nederzettingssporen verduidelijken
representativiteit	–	niet van toepassing
<hr/>		

Literatuur

- Elzinga, G., 1962. Nederzettingssporen van rond het begin onzer jaartelling bij Sneek. *De Vrije Fries* 45, pp. 68–99.
- Es, W.A. van, 1960. Een dobbelsteen uit de terp van Ezinge. *Groningse Volksalmanak*, pp. 128–129.
- Exaltus, R.P., 2002. *Integraalplan Leeuwarden Zuid-West, gebiedsdeel Goutum-Zuid, gemeente Leeuwarden; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI)*. Amsterdam (RAAP-rapport 787).
- Hermsen, I., 2000. Een opmerkelijke dobbelsteen uit Didam (Gld.). *Westerheem* 1, 49, pp. 138–144.
- Krüger, T., 1982. Das Brett- und Würfelspiel der Spätlatènezeit und römischen Kaiserzeit im freien Germanien. *Neue Ausgrabungen und Forschungen in Niedersachsen* 15, pp. 135–324.
- Schotanus à Sterringa, B. & M. Alting, 1718. *Uitbeelding der heerlijkheit Friesland; zoo in 't algemeen, als in haare XXX bijzondere grietenijen*. Leeuwarden.
- Taayke, E., 1996. *Die einheimische Keramik der nördlichen Niederlande 600 v. Chr. bis 300 n. Chr.* Rijksuniversiteit Groningen (diss.).
- Ufkes, A., 2002a. Keramische artefacten. In: C.G. Koopstra, *Archeologisch onderzoek in de Bullepolder, Gemeente Leeuwarden*. Groningen, pp. 27–32 (ARC-Publicaties 52).
- Ufkes, A., 2002b. Keramische artefacten. In: M.J.L.Th. Niekus & M.A. Huisman, *Een huisterpje uit de Romeinse Tijd in het veen-kleigebied. Een archeologische opgraving in het tracé van de Stadsrondweg Oost te Sneek, gemeente Sneek (Fr.)*. Groningen, pp. 47–65 (ARC-Publicaties 53).

Bijlage 1 Analyseresultaten van het aardewerk

vnr	put	spoor	aard	segm	N	gram	mai	N	N	sier	kook	brand	periode	datering	bijzonderheden
					r			b							
1	1	1011	laag	1	27	413,4	2	1	-	-	1	-	IV	100-300 AD	1 G7a, rest wanden terpaardewerk
10	1	1011	laag	4	111	1964,1	20	18	3	7	2	-	III/IV	200/150 BC-300 AD	1 V3a, 1 V3b, 1 Gw4b, 1 Gw4c, 1 Gw4a, 2 wanden G4, 1 Gw5b, 12 randen indet waarvan 2 met ooraanzet
11	1	1011	laag	5	7	139,3	3	-	1	1	-	-	III	200/150 BC-50 AD	1 G4 streepband versierd oor en vlakke bodem mv/gv. ook 1 NT grape roodbakkend loodglazuur
12	1	23	recent	1	7	274,7	3	3	-	-	-	-	-	Nieuwe Tijd	3 roodb. loodgl. waarvan 1 bord met slib, en nog 4 wandjes terpaardewerk
13	1	24	recent	1	10	336,3	1	-	-	-	-	-	-	Nieuwe Tijd	5 roodb. loodgl., 1 steengoed, 1 faience, 1 majolica, 2 kogelpot of grijsbakkend
14	1	12	kuil	1	25	450,3	5	5	1	2	-	-	III/IV	200/150 BC-300 AD	1 Gw4b, 1 Gw5a, 2 Gw5b, 1 Gw4 wand, 1 beschilderde wand, 1 indet rand
15	1	1021	laag	5	4	64	2	2	-	1	-	-	III/IV	200/150 BC-300 AD	1 Gw4a, 1 Gw5a
16	1	1021	laag	4	10	251,8	2	2	-	1	-	-	III/IV	200/150 BC-300 AD	1 V4a, 1 Gw5d
17	1	1021	laag	3	8	201,6	2	-	-	1	1	-	III	200/150 BC-50 AD	1 wand G4
18	1	1021	laag	2	54	1719,1	7	5	7	1	-	-	III/IV	200/150 BC-300 AD	1 Gw5c, 1 Gw5b, 1 Gw5a, 1 Gw5a met oor mv/kv, 1 Gw4a, 1 fragment
19	1	1021	laag	1	159	4906,7	20	20	10	-	2	-	IV	100-300 AD	“kaasvorm” past aan vnr 20 geen streepband, wel: 2 V3a, 3 V3b, 1 K4a schouder, 2 Gw5c, 3 Gw5a, 6 Gw5b, 1 Gw5a met oor, 1 Gw7a-achtige haakrand en 1 gefacetteerde rand schaal gv, 1 bakje kv
2	1	1011	laag	2	33	439	2	1	-	-	-	-	IV	100-300 AD	meest onversierde oxiderende wanden terpaardewerk, 1 G7a
20	1	16	laag	1	9	446,2	3	3	1	2	-	-	III	200/150 BC-50 AD	2 Gw4a en 1 “kaasvorm”
21	1	1	laag	1	22	583,2	1	1	1	1	1	-	IV	100-300 AD	1 K3b compleet potje
22	1	1	laag	1	96	3544,7	13	9	5	4	3	1	III/IV	200/150 BC-300 AD	1 reducerende wand K4, 1 wand G4, 1 Gw4b, 1 V3a, 2 V3b, 1 Gw5c, 1, Gw5d, 2 Gw5b, 1 schaal met haakrand cf. vnr 19
23	1	15	kuil	1	18	484,9	1	1	1	1	1	-	III/IV	200/150 BC-300 AD	1 Gw4 wand, 1 of 2 Gw5a
24	1	905	kuil	1	2	27,8	2	-	-	-	-	1	-	Late IJzertijd / Romeinse Tijd	2 wanden terpaardewerk
25	1	16	laag	1	8	390,9	2	1	2	-	-	-	-	Late IJzertijd / Romeinse Tijd	1 vlakke bodem gv diam. 14 cm, 1 randje met ooraanzet indet
3	1	6	laag	1	38	815,2	5	5	3	-	1	-	IV	100-300 AD	2 Gw5c, 1 Gw5b, 2 indet randen

vnr	put	spoor	aard	segm	N	gram	mai	N	r	N	stier	kook	brand	periode	datering	bijzonderheden
4	1	8	sloot	1	11	86,2	2	-	-	-	-	-	1	-	Late IJzertijd / Romeinse Tijd	onversierde wanden terpaardewerk
5	1	1011	laag	3	89	1874,2	13	11	1	5	1	1	-	III/IV	Ge4, Gw5, Gw6	1 vlakke bodem met verticale groeflijnen op buik, 1 Gw5b, 1 Gw5c, 1 Ge5b, 1 Ge5a, 1 Gw4a, 1 Gw4b, 1 G4 wand, 1 V3b, 4 randen indet
6	1	9	laag	1	12	231,9	1	-	1	-	-	-	-	-	Late IJzertijd / Romeinse Tijd	1 vlakke bodem met besenstrich op buik mv/gv en onversierde wanden terpaardewerk
8	1	10	greppel	1	12	340,3	2	1	-	1	-	-	1	III	200/150 BC-50 AD	1 V3a, randdiameter 26 cm, 2 verbrande wanden terpaardewerk
9	1	17	laag	1	13	251,8	4	4	-	1	-	-	-	III	200/150 BC-50 AD	1 Gw4a, 1 Gw4c, 1 V3a, 1 rand met ooraanzet indet, en 1 scherfje majolica NT
totaal					785	20237,6	118	93	37	46	13	4				

Bijlage 2 Waarderingscriteria conform KNA 2.0

<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	zichtbaarheid vanaf het maaiveld als landschapselement; vorm en structuur;
herinneringswaarde	–	relatie met omgeving verbondenheid met feitelijk historische gebeurtenis; associatie met toegeschreven kwaliteit of betekenis
<i>Fysieke kwaliteit</i>		opmerkingen
gaafheid	1/2/3	aanwezigheid sporen; gaafheid sporen; ruimtelijke gaafheid; stratigrafie intact; mobilia in situ; ruimtelijke relatie tussen mobilia onderling; ruimtelijke relatie tussen mobilia en sporen; aanwezigheid antropogeen biochemisch residu;
conservering	1/2/3	stabiliteit van de natuurlijke omgeving conservering artefacten (metaal/overig) conservering organisch materiaal
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		opmerkingen
zeldzaamheid	1/2/3	het aantal vergelijkbare monumenten (monumenttypen) van goede kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld;
informatiewaarde	1/2/3	idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart opgraving/onderzoek van vergelijkbare monumenten binnen dezelfde archeoregio (minder/meer dan 5 jaar geleden; volledig/partieel); recent en systematisch onderzoek in de betreffende archeoregio;
ensemblewaarde	1/2/3	recent en systematisch onderzoek van de betreffende archeologische periode; passen binnen vastgesteld onderzoeksprogramma van universitair instituut, ROB of anderen
representativiteit	–	synchrone context (voorkomen van monumenten uit dezelfde periode binnen de micro-regio; diachronen context (voorkomen van monumenten uit openvolgende perioden binnen de micro-regio; landschappelijke context (fysisch- en historischegeografische gaafheid van het contemporaine landschap; aanwezigheid van contemporaine organische sedimenten in de directe omgeving
		kenmerken voor een bepaald gebied en/of periode; het aantal vergelijkbare monumenten van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld en waarvan behoud is gegarandeerd; idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart